

Ze leefden als een nummer en werden begraven als een nummer

De landloperskolonies te Merksplas en Wortel

In de Noorderkempen, tegen de grens met Nederland, bevinden zich de voormalige landloperskolonies van Merksplas en Wortel. Deze landloperskolonies kan men omschrijven als opvang- en reïntegratiecentra voor vagebonden. Ze werden gesticht ten tijde van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. We spraken in Merksplas af met Karel Govaerts, secretaris van het Gevangenis­museum (gevangenis­museum.be), in de voormalige landloperskapel.

Jan Geypen en Valerie Vermassen

De landloperskapel van Merksplas-Kolonie werd op het einde van de 19e eeuw gebouwd naar een ontwerp van Victor Besme. Ze is toegewijd aan O.L.-Vrouw-Hemelvaart. Onder de kapel bevinden zich grote kelders waarin geogoste groenten werden bewaard en vlees gepekeld werd (afbeeldingen: Gevangenis­museum).

Het Gevangenis­museum in Merksplas kent twee verhalen: enerzijds het ontstaan en de evolutie van het Belgische gevangeniswezen, anderzijds het dagdagelijkse leven van vagebonden in de voormalige landloperskolonies te Merksplas en Wortel (Hoogstraten). Kan u beide verhaallijnen even schetsen?

Het Gevangenis­museum vertelt het boeiende verhaal over "het leven zoals het was" van de landlopers en vagebonden in Merksplas en Wortel, over de aanpak van de armoede "van liefdadigheid tot overlast" en over de evolutie van straffen en misdrijven door de eeuwen heen. Landlopers zijn geen criminelen, maar mensen die door omstandigheden in armoede terechtkwamen. Ze leidden een nomadisch leven, waardoor ze soms noodgedwongen hun toevlucht namen tot kleine criminaliteit. Omwille van die overlast werden ze in het verleden als misdadigers beschouwd.

Karel Govaerts geeft in het Gevangenis­museum een rondleiding. Op de achtergrond: een kaart van Merksplas-Kolonie met daarboven enkele klaroenen of signaalinstrumenten (afbeelding: Gevangenis­museum en Familiekunde Vlaanderen).

In het museum toont men ook de geschiedenis van het gevangeniswezen in België omdat de strafinrichting van Merksplas gedurende vele jaren de grootste gevangenis was van België. Deze beide verhalen kruisen elkaar in Merksplas en Wortel. Alleen op deze plaats in België kwamen beide fenomenen samen voor.

Wat is het verschil tussen een landloper en een bedelaar?

Tijdens de middeleeuwen behoorde een bedelaar tot een kleine gemeenschap. Iedereen kende de bedelaars in het dorp of in de stadswijk. Via sociale solidariteit overleefden ze. In sommige steden kregen ze een bedelpenning of een ander kenteken, waardoor ze 'het recht' kregen om te bedelen, en waardoor werd toegestaan dat ze geholpen werden. Bedelaars werden dus getolereerd.

Landlopers behoorden – anders dan bedelaars – niet tot een bepaald sociaal netwerk. Het waren 'vreemde' mensen die voortdurend rondzwierven en een negatief imago hadden. Ze werden tijdens het ancien régime voortdurend weggejaagd of zelfs gebrandmerkt, vastgenageld met een oor aan een deur of de pink afgesneden. Op die manier creëerde men een fysiek kenteken om landlopers te herkennen. Wanneer dezelfde landloper steeds terugkwam, kon die zelfs opgeknoopt worden.

In de loop der tijden vervaagden deze begrippen en werd er steeds minder onderscheid gemaakt, ook al omdat het eigenlijk over dezelfde personen ging. Vagabonden, bedelaars en dronkaards vormden één grote groep die leefde aan de rand van de maatschappij.

Hoe evolueerde de aanpak van landlopers in de loop der tijd?

Miserie werd in de middeleeuwen beschouwd als een straf van God die men moest aanvaarden. Met het aanbreken van de Nieuwe Tijd en de Verlichting werden landlopers ook onderwerp van een 'wetenschappelijke' analyse. Men dacht dat landlopers louter rondzwierven uit luiheid en men sloot hen daarom op om ze een beroep aan te leren. Hier is ook een parallel aanwezig met het gevangeniswezen. De Verlichting bedacht immers ook het concept van heropvoeding van gevangenen.

Zowel de landlopers als de criminelen kwamen terecht in de zogenaamde tuchthuizen. Steden werden geacht in te staan voor de tuchthuizen op hun grondgebied. Maar tijdens de Franse Tijd constateerde men dat deze aanpak niet overal werkte. Sommige steden verwaarloosden hun plicht en daardoor stichtte men provinciale tuchthuizen. Het eerste provinciale tuchthuis in België was het Rasphuis in Gent. Met behulp van een meervoudige zaag werden er bomen verpulverd tot zagemeel, en met het kleurpigment dat men daaruit verkreeg, werd dan textielverf gemaakt. In het tuchthuis van Gent startte men nadien met een textiel fabriek. Dat

was een succes voor de organisatoren maar het werd snel beëindigd onder druk van de andere textiel fabrieken, wegens oneerlijke concurrentie. Daarna werden industriële activiteiten in een tuchthuis verboden.

En toen ontstonden de landloperskolonies?

Inderdaad. Het was een Nederlands initiatief, ten tijde van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Vreemd genoeg was de start van de kolonies niet te danken aan een overheidsinitiatief, maar aan de plannen van een ambitieus man, Johannes van den Bosch (1780-1844). Deze Nederlander en zoon van een apotheker maakte een blitzcarrière in het leger. Tijdens zijn militaire loopbaan bracht hij een tijdje in Nederlands Indië door waar hij in zijn vrije tijd met plantages begon. Hiervoor deed hij beroep op de lokale bevolking die daarvan beter werd. Daar kwam hij op het idee om in Nederland landlopers in te zetten voor landbouwactiviteiten. Met de hulp van het Nederlands koningshuis stichtte hij in 1818 de Nederlandse Maatschappij van Weldadigheid en begon in Drenthe met een proefkolonie. Na drie maanden was dit – zogezegd – een succes, zodat hij voldoende middelen kreeg om nieuwe kolonies te creëren. Op vijf jaar tijd stichtte hij zo zeven landbouwkolonies (Frederiksoord, Wilhelminaoord, Willemsoord, Ommereschans, Veenhuizen, Wortel en Merksplas). Door middel van opleiding, discipline en werk ontstonden er nieuwe leefgemeenschappen. Johannes van de Bosch geloofde in de maakbaarheid van de mens en van de maatschappij. De bewoners moesten in hun eigen levensonderhoud voorzien via landbouw. Met de overschotten die ze produceerden, konden ze het gebruik van hun lapje grond, huisje of lening afbetalen. Zo konden ze zich vrijkopen.

Het was dus een succesverhaal over de hele lijn?

Toch niet, want niet alle landlopers hadden de kennis om aan landbouw te doen. Anderen weigerden hieraan mee te werken. Deze landlopers werden ondergebracht in de 'onvrije kolonies'. Van daaruit werden ze als boerenknecht tewerkgesteld in grote boerderijen, onder de leiding van voormalige landlopers die zich opgewerkt hadden.

Omdat dit project succesvol was in het noorden van Nederland, startte Johannes van den Bosch op 3 januari 1822 de "Maatschappij voor Weldadigheid van de Zuidelijke Nederlanden". Zowel in Wortel als in Merksplas kocht hij 500 ha heidegrond. Deze werd omgevormd tot twee domeinen met statige dreven en grote rechthoekige percelen grond. In Wortel kwam er een Vrije Kolonie met 129 kleine hoevetjes en in Merksplas kwam er vanaf 1825 de Onvrije Kolonie (strafkolonie).

Toen de infrastructuur klaar was, zond men brieven naar gemeenten en steden met de vraag om hun landlopers naar de Kempen te sturen. Enkel landlopers die werk bekwaam waren mochten komen, maar de burgemeesters stuurden alle landlopers, dronkaards en bedelaars.

Hoofdingang en soldatenwacht van Merksplas-Kolonie, nu onderdeel van de 'Gevangenis van Merksplas' (afbeelding: Gevangenis-museum).

Landlopers (en hun bewaker) onderweg naar hun werkplaats (afbeelding: Gevangenis-museum).

Waarom waren de landloperskolonies geen langdurig leven beschoren?

In 1830 werd België onafhankelijk, waardoor het project werd stopgezet. In België was er geen draagkracht aanwezig voor dit 'Nederlands' project. De gezinnen in Wortel bleven er nog even wonen, maar later trokken ze terug naar hun regio van herkomst. Nu zijn alle landlopersboerderijtjes in Wortel jammer genoeg verdwenen.

In Merksplas werd het landlopershuis een kraakpand en een douanekantoor, want het bevond zich vlakbij de grens met Nederland.

De opvang van landlopers werd dus opnieuw een verantwoordelijkheid van de lokale besturen. Maar de burgemeesters wisten niet goed wat ermee aan te vangen. Zo ontstond in 1866 de 'wet op de beteugeling van de landloperij'. Wie zich in de openbare ruimte bevond, moest zijn of haar paspoort kunnen tonen en moest voldoende geld bij zich hebben om een brood te kopen. Later werd de wet verfijnd: je was een landloper als je geen adres had, geen werk en geen geld. Personen van wie men vermoedde dat het landlopers waren, werden gearresteerd door de *champetter*, maar het was de rechter die de knoop doorhakte en de geverbaliseerde persoon als landloper naar de Rijksweldadigheidskolonie (RWK) van Merksplas of Wortel stuurde.

Wat gebeurde er met de kolonies in de tweede helft van de 19de eeuw?

De vier landlopersslaapzalen van Merksplas-Kolonie (voorground), nu onderdeel van het 'Centrum voor Illegalen van Merksplas', en op de achtergrond de hoofdingang van Merksplas-Kolonie (afbeelding: Gevangenis-museum).

Na het in voege treden van de wet op de landloperij verschenen er weer landlopers in Merksplas. Dat was vanaf 1870. Het voormalige bedelaarshuis moest immers nog opgeknapt en verruimd worden. De eerste van vier slaapzalen voor landlopers dateert uit 1870. Later bouwde men nog ciperswoningen, een Grote Boerderij (1880), een postkantoor, een school voor de kinderen van het personeel, een kapel, enzovoort.

In de zomerperiode was er veel werk op het land. Tijdens de wintermaanden werd er meer atelierarbeid verricht (schoenmaker, kleermaker...). Merkwaardig is wel dat er geen vrouwen werden geregistreerd als landloper, enkel mannen. Vaak hebben we te maken met 'het zwarte schaap' van de familie, vaak eenzaten, die uit het warme nest waren gevallen. Familie kwam er dus zelden op bezoek.

Merxplas (Colonie). – Entrée de la ferme.
Ingang der boerderij.
Edit. J. Evrard-Melis.

R. L.

Landlopers aan de slag op de Grote Boerderij (met aalvat), op het veld en in de steenbakkerij (afbeeldingen: Gevangenis-museum).

En in de 20ste eeuw?

In Merksplas bleef men bijbouwen tot de Eerste Wereldoorlog. Rond de gevangenis ontstond er een volledig 'justitiedorp'. Net voor WO I verbleven er te Merksplas meer dan 5.000 landlopers. Wanneer de Grote Oorlog uitbrak, mochten alle landlopers die dat wilden, vertrekken met 5 frank (2 daglonen) op zak. Ca 3.000 landlopers gingen op dit aanbod in. De meesten kwamen terecht in de vluchtelingenstroom naar Nederland. Daar werden de landlopers weer verzameld en opgesloten in Veenhuizen.

Recent detailbeeld van de landlopersbegraafplaats te Merksplas-Kolonie (afbeelding: Gevangenis-museum).

De gebouwen van Merksplas-Kolonie deden tijdens de Eerste Wereldoorlog dienst als opvangcentrum en kazerne. Vanuit Noord-Frankrijk stuurde de Duitse bezetter psychiatrische patiënten naar Merksplas.

De wet op de landloperij werd afgeschaft in 1993 onder druk van Europa, omdat armoede geen misdaad is. De landlopers die toen nog in Merksplas en Wortel verbleven, mochten meteen vertrekken. Na lang aandringen mochten sommigen ter plaatse blijven. Zo verblijven er in Wortel nog een paar landlopers. Het Gevangenis-museum startte met een project van mondelinge geschiedenis om het verhaal van de (ex-)landlopers op te tekenen, maar sommigen onder hen zijn zeer gesloten.

De gebouwen werden na 1993 herbestemd als gevangenis en als centrum voor illegalen. In 2005 kocht de gemeente Merksplas de Grote Hoeve, de landloperskapel en 40 ha grond. Thans loopt er een ambitieus restauratieprogramma voor deze gebouwen. De gemeente werkt hiervoor samen met Kempens Landschap en de provincie.

Aan het eind van de Eerste Wereldoorlog oorlog hield de Spaanse Griep lelijk huis in Vlaanderen. In de landloperskolonies nam dit zulke extreme proporties aan dat volksverhalen zelfs spreken over 'zwevende kruisjes'. Kan u dit even toelichten?

De Spaanse Griep kostte in Merksplas-Kolonie inderdaad heel veel levens in 1917-1918: er waren 2.000 doden omdat er veel (psychiatrische) patiënten samenwoonden. Om de plaatselijke inwoners niet te verontrusten gingen de begrafenissen door bij valavond. De lijkkoets werd op weg naar de begraafplaats in het schemerdonker begeleid door fakkeldragers. De bevolking dacht daarom dat de pest er rondwaarde. In die periode had men slechts 12 houten kruisen. Bij elk nieuw overlijden werd het kruisje van het oudste graf verplaatst naar het nieuwe graf. Vandaar het verhaal van de 'zwevende kruisjes'. Men dacht dat het spookte

Numéro de la matricule	Noms & Prénoms	Age	Profession et catégorie	Lieu et date de naissance	Domicile de secours	SIGNALEMENT
52481	Alardin, Alfred Léon Ghislain fils de François Jérôme et de Hortense Honoré Etat-civil { Célibataire		apporteur Valide A Invalide Infirme	Nivelles (1871) 29 février 1871	Marcinelle	Taille 1 mètre 57 centimètres Cheveux châtain Front large Yeux gris Nez droit Bouche moyenne Menton droit Visage ovale Sein droit Moustache fine Denture complète Signes particuliers: forme de front: creusée à l'avant tout droit
52482	Van Maele, Camille Joseph fils de Constantin et de Benoîte Romanie Etat-civil { Célibataire		historien Valide A Invalide Infirme	Thielt 30 octobre 1871	Thielt	Taille 1 mètre 57 centimètres Cheveux blond Front droit Yeux bleus Nez droit Bouche moyenne Menton droit Visage ovale Sein droit Moustache blonde Denture complète Signes particuliers: Entaillé: bras droit un bon L'écou du bras droit - 2 mm T.O.L. K.A.V.M. - une boule: table bouteille est vissée à l'intérieur poche: femme des matelots, dans l'eau: l'écou de femme - un bracelet dans et l'écou: 1 po. l'eau - dans l'eau

Inschrijvingsregisters 'Ministère de la Justice. Colonies de bienfaisance de l'Etat. Dépôt de mendicité de Merxplas. Registre - matricule des colons' inclusief details van onder meer Alfred Alardin uit Marcinelle en Camille Van Maele uit Thielt (afbeeldingen: Gevangenis museum en Rijksarchief te Antwerpen-Beveren).

op de begraafplaats. In 2010 werd deze begraafplaats gerestaureerd. Uit historisch onderzoek bleek toen dat er bij elk nieuw overlijden een graf gemaakt werd. Er was dus zeker geen sprake van massagraven.

Waar kan je informatie vinden omtrent een voorouder of verwant die landloper was?

Niet iedereen is blij met een landloper in de familie. Het Gevangenismuseum krijgt meer en meer - soms voorzichtige - genealogische vragen, die zo goed mogelijk beantwoord worden. Indien nodig verwijst men door naar het Rijksarchief. Wanneer we hulp bieden bij de reconstructie van de levensloop van een landloper, ontvangen we graag een kopie van het levensverhaal voor ons archief.

Een landloper die in de Rijksweldadigheidskolonie arriveerde, werd ingeschreven op de rollen (registers). Dit zijn boeken in groot formaat waar op één dubbel blad informatie staat over zes landlopers. Er worden circa twintig categorieën opgelijst (geboorteplaats, beroep, naam vader, naam moeder...). In een tweede deel wordt de criminele carrière beschreven (veroordelingen, strafdossier...).

De originele registers worden bewaard in het Rijksarchief te Beveren. Inmiddels werden door het Gevangenismuseum alle registers tussen 1891 en 1912 gefotografeerd, goed voor 18.000 afbeeldingen of meer dan 100.000 namen! Door een groep vrijwilligers worden deze gegevens thans overgezet in een Excelbestand. Dit bevat reeds meer dan 60.000 namen. Daarna zal het Excelbestand worden vrijgegeven via de databank 'zoeken naar personen' van het Rijksarchief. Voor de raadpleging van de strafdossiers, moet men nog naar het Rijksarchief te Beveren gaan.

Daarnaast zijn er ook nog de overlijdensregisters als genealogische bronnen. Deze vindt men op de griffie van de gevangenis of in het Rijksarchief. Een beperkt aantal hiervan werd reeds gekopieerd. Voor informatie omtrent de personeelsleden heeft het Gevangenismuseum ook wat gegevens, bijvoorbeeld een fotoalbum met de personeelsleden uit 1955.

Uit voorgaande blijkt duidelijk dat er in Merksplas- en Wortel-Kolonie heel wat landlopers (en later gewone gevangenen) verbleven. De meesten werden hier ook begraven. Hoe ging dat in zijn werk?

Op de Vandermaelenkaart (1845) zien we bij de landloperskolonies een begraafplaats, vermoedelijk uit de Nederlandse periode. Met een bescheiden katholieke eredienst zorgde de aalmoezenier van de kolonie voor een begravenis van de overleden landlopers. In een armoedige doods-kist – soms kon je de lijken doorheen de spleten nog zien liggen – werden de overledenen met de lijkwagen naar de begraafplaats gebracht. Nu is deze lijkwagen nog steeds te zien in het Karrenmuseum te Essen.

De landlopers van Merksplas en Wortel leefden als een nummer in de maatschappij en na hun dood werden ze als een nummer begraven in een bos in de Kempen. De enige vorm van identificatie is een loden plaatje met een nummer. In Wortel-Kolonie is dit niet (overal) zo: daar toont een houten bordje (soms) aan het kruis de naam van de overledene.

Sommige graven zijn nu leeg omdat de familie het graf nadien liet verplaatsen. Vroeger werden de lichamen van landlopers soms opgehaald voor anatomisch onderzoek door wetenschappers, zelfs al voor de begravenis.

De landlopersbegraving te Wortel-Kolonie, januari 2018 (afbeelding: Ain De Borger).

Zerk (zonder houten naamplaatje, maar met nummer op loden plaatje) op de landlopersbegraving te Wortel-Kolonie (afbeelding: Ain De Borger).

Klopt het dat jullie bij UNESCO een aanvraag ingediend hebben om erkend te worden als werelderfgoed?

Inderdaad. In januari 2017 werd de selectieprocedure voor de erkenning van Wortel- en Merksplas-Kolonie als Unesco Werelderfgoed opgestart. In juni 2018 vroeg UNESCO aanvullende info, zodat een definitieve uitspraak wordt verwacht in 2019. De site van de kolonies is gelukkig wel als erfgoed beschermd door de Belgische overheid.

Een van de vele dreven van de landloperskolonies te Merksplas en Wortel, ideaal voor fiets- en wandeltochten (afbeelding: Gevangenismuseum).

Meer weten?

Een bezoek brengen aan de kolonies van Merksplas en Wortel? www.kolonie57.be, <https://www.natuurenbos.be/wortel-kolonie> of <https://www.hoogstraten.be/node/1302>

Gevangenismuseum Merksplas: www.gevangenismuseum.be of info@gevangenismuseum.be

Koloniën van weldadigheid: www.kolonienvanweldadigheid.eu/zoek-je-voorouders

J. BUYCK, EN K. VELLE, *Inventaris van het archief van de rijksweldadigheidskolonies Hoogstraten-Merksplas-Rekem-Wortel (1810-1980)*, Rijksarchief in België, s.d. Online raadpleegbaar via https://search.arch.be/ead/BE-A0511_116484_115174_DUT

K. GOVAERTS, *De landlopersbegraafplaats van Merksplas-Kolonie gerenoveerd*, Gevangenismuseum Merksplas, 2011.

K. GOVAERTS, *Luimige Landlopersverhalen*, Gevangenismuseum Merksplas, s.d.

K. GOVAERTS, e.a., *Straffeloos Slenteren in Merksplas-Kolonie en in Wortel-Kolonie*, Gevangenismuseum Merksplas, 2017.

T. HORSTEN, *Landlopers. Vagebonden, verschoppelingen en weldadigheidskolonies*, Atlas Contact 2013 /Davidsfonds 2017.

S. JANSEN, *Het pauperparadijs. Een familiegeschiedenis*, Balans, 2013.

L. VAN DIEVEL, *Landlopersblues*, Uitgeverij Vrijdag, 2016.

R. VERCAMMEN, Een groot 'bedrijf' in een klein dorp? De 'verstedelijking' van de Rijksweldadigheidskolonie te Merksplas (1870-1910), in: Margo De Koster e.a. (eds.), *Werken aan de stad. Stedelijke actoren en structuren in de Zuidelijke Nederlanden 1500-1900. Liber Alumnorum Catharina Lis en Hugo Soly* (Brussel: Academic & Scientific Publishers, 2011), p. 157-171.

R. VERCAMMEN, Levenslopen aan de rafelrand: 'bedelaars' en 'landlopers' in de Belgische Rijksweldadigheidskolonies, 1870-1910, in: *Mededelingenblad van de Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis*, 33 (2011), p. 8-12.

Henri Plovie, van welgestelde pasteibakker tot landloper

Van welgestelde pasteibakker tot landloper, dit is in een notendop het verhaal van Henri Plovie. Maar om dit verhaal volledig te begrijpen moeten we beginnen bij zijn moeder: Emmerence Maria Willaert. Geboren in 1878 te Bredene, vluchtte ze met haar familie (ouders, zus en broer) tijdens de Eerste Wereldoorlog naar Dublin. Van daaruit is zij naar Engeland gestuurd om bij een lord te werken. De naam van deze lord is niet gekend, maar wat we wel weten is dat hij verantwoordelijk was voor de zwangerschap van Emmerence, waardoor ze gedwongen terug naar huis moest keren met wat zwijggeld als compensatie. Terug in Bredene leerde ze een jongen kennen, werkmans Edmond Plovie. Hij was ook afkomstig uit Bredene en één jaar ouder dan Emmerence. Gelukkig maar, want na haar avontuurtje in Engeland was ze persona non grata bij haar ouders.

Emmerence huwde in 1902 op 24-jarige leeftijd met Edmond en beviel op 6 augustus van een jongen. Edmond erkende hem als zijn zoon en ze gaven hem de naam Henricus Carolus Plovie. Met het geld dat Emmerence kreeg van de lord, bouwde Edmond de eerste bakkerij in Bredene, die nog lange tijd in de familie zou blijven. Op 53-jarige leeftijd stief Emmerence Willaert, waarna Edmond hertrouwde met Lucie Vanderbrugge. Zelf stief hij op 2 juni 1953 op 76-jarige leeftijd in de H.-Hartkliniek in Oostende.

Patisserie Plovie in Bredene (afbeelding: Nancy Plovie).

Het buitenechtelijke kind, Henri Plovie, werd brood- en pasteibakker in de Kapelstraat 3 te Bredene. Hij huwde met Madeleine Vlamincq en samen kregen ze vier kinderen: Georgine, Roger, Fernand en Christina. Christina Maria Plovie zal echter op tweejarige leeftijd sterven aan pseudokroep. Helaas verloor Henri tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn vrouw eveneens op zeer jonge leeftijd: ze werd maar 38 jaar. Henri herpakte zich en maakte tijdens de oorlog deel uit van de Witte Brigade. Zijn kinderen werden naar familie gestuurd om ze te beschermen. Na de oorlog trouwde hij met zijn schoonzus Germaine Vlamincq in Bredene. Germaine had reeds een dochter van haar eerste man. Uit dit tweede huwelijk zullen echter geen nieuwe kinderen geboren worden.

Henri Plovie en Madeleine Vlamincq (afbeelding: Nancy Plovie).

Dit huwelijk zou niet lang gelukkig blijven, want Germaine had andere bedoelingen. Ze ging regelmatig alleen op reis naar Brussel, Gent, Parijs en Nederland. Wanneer Henri ziek werd en opgenomen moest worden, vroeg ze 100.000 fr. aan haar man. Dit schreef ze vervolgens over op een rekening van haar dochter, die op dat moment in Engeland verbleef. Maar hier stopte het niet; ze maakte ook nog een berg extra schulden. Op de koop toe verdween Germaine met de noorderzon richting Australië! Wanneer Henri hier achter kwam was de liefde meteen voorbij, maar de schade was reeds aangericht. Op dit moment brak er iets in Henri.

Henri werkte nog tijdelijk als chauffeur maar werd uiteindelijk volledig werkloos. De bakkerij werd ondertussen heropend door Henri's zoon Fernand Plovie en Lia Vyvey. Henri verkocht de bakkerij en de inboedel definitief aan zijn zoon in 1957 voor 750.000 fr. Hij zat er volledig door en zocht zijn toevlucht in de drank. Aan zijn nonkel Isidor schreef hij: "Een geluk voor mij en de kinders is dat ik Germaine nog kon ontverven. Maar mijn leven is gebroken." Ook na de verkoop van de bakkerij zat hij nog met een enorme schuldenberg van 250.000 fr. opgezaald. Hierna nam hij zijn intrek in een hospice in Koekelare.

Alse
Oostende 3/4/62

Obijn heer en chadame.

Ik heb van gedacht gewest om naar het hospitaal te gaan, maar voor
wat, zoek ben ik niet en heeft er over tijd en maand in gelegen in plaats van 3
dagen, ook word ik door den dokter maar aangien door uw gezegden als een
gewezen drankhaard, of moet ik gaan om myne almoes van den zieken band te
bekomen, want ik vroeger noot gehad heeft, ook gaf u mij geen 2de maal in een
gesticht krijgen het is reeds genoeg mij zomet mij, eerst in het gevang, dan in
het hospitaal, gesticht en ten slotte in Merksplas en nu ook niets meer bezit
alles is spoorloos verdwenen en verkeert nu in ellende en armoede naal mijn
(werk) van dagen macht. Ik vraag u ook als ik in de eerste dagen den overschot
van myn geld kan bekomen, daar ik van myn 300 fr myn electric toef heeft
niet ten betalen en alles mede gebract heeft voor myn huishouden, zo is
mijn geld op, ook heb ik aan La court 300 fr per maand meer gevract, daar ik
niet het gene ik nu bekom niet genoeg heeft om te leven alles is kostelyk, ook
heb ik hem myn geld gevract van het huus, grond, meubels en materiaal
om te leven. Lucie heeft nochtans haar geld ontvangen al heeft zy er noot
een slag voor gedaan en my toch op de braact gejet door de verkojing van het
huus. Het was nog niet genoeg voor haar dat zy myn zoo gezegde vader had
op gemaakt om het huus in de Polderstraat te doen verkojen, en met het
geld ervan een huus voor haar gebouwd heeft te Gent wat op haar naam
ingeschreven staant. Waar is het geld naar toe dat myne ouders uitgeleend
hadden en ik er noot ih van gezien heeft als deel van myn moeder, alles
heeft myn zoo gezegde vader ingepand zonder my te kennen. Indien ik
hier myne hro woonst moet verlaten kan ik niet begrypen waarsom ik het
niet gezegd ben door Aug. Geldhof. Alles goed moet ik hier weg goed. Waar
naar toe, zonder meubels, geen huus grief of stoojen zonder bed. Ver moet
ik niet zoeken, ik ben nog in het bezit van myn bewys, zonder woonst

Brief van Henri Plovie (3 april 1962 te Oostende) waarin hij over zijn ellende verhaalt (afbeelding: Nancy Plovie).

Henri zal nog één poging doen om zich te herpakken in 1959, maar ook deze zal uiteindelijk niet blijven duren. Hij zou in Blankenberge beginnen als bakkersgast en vroeg aan zijn dochter Georgine om hem te helpen met enkele kosten, die hij allemaal zo snel mogelijk zou terugbetalen. Maar na één dag werk werd het hem te veel en werd hij opgenomen in het ziekenhuis van Blankenberge. De politie kreeg hierover te horen en pakte hem in 1958 als landloper op en stuurde hem naar de landloperskolonie te Merksplas. Op 24 april schreef hij een brief naar zijn dochter Georgine om te bemiddelen, maar ook vermeldde hij: "Ik ben in Merksplas niet zoals

u denkt. Hier (in Wortel) ben ik 1000 maal beter dan in Koekelare, ook voor het eten." Henri Plovie overleed te Wortel-Kolonie op 13 september 1965, op 63-jarige leeftijd. Hij werd begraven in graf 377.

Dit verhaal werd opgetekend door Nancy Plovie (klein-
dochter van Henri Plovie en Emmerence Maria Willaert) en
het Gevangenis museum, nadien bewerkt door Kim Vanuy-
trecht (stagiaire Familiekunde Vlaanderen). Het werd door
Familiekunde Vlaanderen verfilmd voor EclipsTV. In de
reeks Het zit in de familie ontdek je hoe het Henri verging
in de landloperskoloniën te Merksplas en Wortel.